

**Działania na rzecz
równości wyznaniowej i światopoglądowej
w edukacji publicznej**

Wydawca:

Fundacja na Rzecz Różnorodności Polistrefa

ul. Bobrzyńskiego 39a/28, 30-348 Kraków

www.polistrefa.pl

www.rownoscwyznania.org

fundacja@polistrefa.pl

FUNDACJA NA RZECZ
RÓŻNORODNOŚCI

 rownoscwyznania.org

 Działania na rzecz równości wyznaniowej i światopoglądowej w edukacji publicznej

Publikacja nieodpłatna, nie może być sprzedawana.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk, kopiowanie, skracanie, wykorzystanie całości tekstu może być dokonywane wyłącznie w celach niekomercyjnych, pod warunkiem podania źródła.

Projekt „Działania na rzecz różnorodności wyznaniowej i światopoglądowej w edukacji publicznej” realizowany jest w ramach programu „Obywatele dla Demokracji”, finansowanego z Funduszy EOG.

Szanowni Państwo,

Przekazujemy na Państwa ręce broszurę, w której informujemy o działaniach podjętych przez nas w ramach projektu „Działania na rzecz równości wyznaniowej i światopoglądowej w edukacji publicznej”. Cały projekt został zrealizowany w ramach programu „Obywatele dla Demokracji” finansowanego z Funduszy EOG.

Celami projektu były:

1. Działania rzecznicze zmierzające do zmiany rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14 kwietnia 1992 r., w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. 1992 r. Nr 36 poz. 155) oraz pomoc prawna dla osób spotykających się z brakiem tolerancji, jak też z różnymi formami dyskryminacji, z przyczyn religijnych lub światopoglądowych;
2. Systematyczne monitorowanie stron www szkół publicznych i dokumentowanie przejawów dyskryminacji w obszarze wolności sumienia i wyznania oraz przestrzegania prawa rodziców do wychowywania dzieci zgodnie ze swoimi przekonaniem;
3. Uwrażliwienie społeczeństwa na występowanie przejawów dyskryminacji wyznaniowej w szkołach.

W ramach projektu powstał portal www.rownoscwyznania.org, na którym zamieszczone są, m. in.:

- a) informacje z zakresu prawa oświatowego, wyznaniowego oraz antydyskryminacyjnego;
- b) odpowiedzi na najczęściej napływające do nas pytania;
- c) notatki z monitoringu prasy dotyczące:
 - naruszeń prawa i dyskryminacji na tle wyznaniowym i światopoglądowym w szkołach publicznych;
 - ingerencji Kościoła Katolickiego w życie szkoły;
 - dobrych praktyk antydyskryminacyjnych.

Wśród monitorowanych przez nas tytułów znalazły się: „Gazeta Wyborcza”, „Dziennik Gazeta Prawna”, „Dziennik Polski”, „Polityka”, „Do Rzeczy”, „Gość Niedzielny”, „Tygodnik Powszechny”; onet.pl, gość.pl, naszdzienik.pl.

- d) notatki z monitoringu stron www stu, losowo wybranych, szkół z województwa małopolskiego w zakresie naruszeń neutralności światopoglądowej szkoły publicznej, a także w zakresie poszanowania prawa do uczestnictwa w dobrowolnie wybranych lekcjach religii lub etyki oraz innych aspektów konstytucyjnych zasad wolności sumienia i wyznania.
- e) materiały informacyjno-edukacyjne.

W trakcie trwania projektu podejmowaliśmy działania rzecznicze zmierzające do zmiany rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14 kwietnia 1992 r., w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. 1992 r. Nr 36 poz. 155). Na podstawie art. 221 kodeksu postępowania administracyjnego wystąpiliśmy do Ministra Edukacji Narodowej z petycją, w której postulowaliśmy, m. in. o:

1. sprecyzowanie przepisów dot. oświadczeń woli o uczestniczeniu w lekcjach religii/etyki
 - wyraźne określenie, że musi to być osobny dokument;
 - określenie adresata oświadczeń oraz zasad, wedle których mają być przechowywane;
 - określenie procedury postępowania w przypadku nieuwzględnienia oświadczenia;
 - uregulowanie możliwości odwołania lub zmiany oświadczenia, w tym wpływu takiej zmiany na treść świadectwa szkolnego;
2. zapis o umieszczaniu lekcji etyki i religii na początku lub na końcu planu zajęć na dany dzień;
3. wprowadzenie wyraźnego przepisu o możliwości pobierania zarówno lekcji religii, jak i etyki;
4. wprowadzenie zakazu łączenia funkcji nauczyciela religii i nauczyciela etyki przez tę samą osobę;
5. wprowadzenie obowiązku informowania o możliwości i zasadach uczestniczenia w lekcjach religii i/lub etyki.

ORGANIZACJA LEKCJI RELIGII I ETYKI

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. 1992 r. Nr 36 poz. 155; dalej – rozporządzenie), lekcje religii/etyki organizuje się:

- na podstawie **pisemnego i dobrowolnego** oświadczenia woli;
- na życzenia rodziców/opiekunów prawnych (w szkołach podstawowych i gimnazjach) lub na życzenie rodziców/opiekunów bądź uczniów (w szkołach ponadgimnazjalnych przed ukończeniem przez ucznia/uczennicy pełnoletności),
- po osiągnięciu pełnoletności, **wyłącznie** na życzenie uczniów.

Oświadczenie woli powinno:

- być osobnym wnioskiem! Niedopuszczalne jest zawieranie oświadczenia np. w karcie zapisu dziecka do szkoły;
- zawierać deklarację chęci uczestnictwa lub prośbę o zorganizowanie lekcji religii i/lub etyki! Nie można:
 - o pobierać oświadczeń o nieuczestniczeniu
 - o zawierać we wzorze alternatywy: wyrażam/nie wyrażam chęci

Przepisy nie precyzują, kto powinien być adresatem takiego oświadczenia. Jednak w skierowanym do nas piśmie z 18 sierpnia 2014 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej pośrednio przyznało, że to **dyrektorzy** szkół są adresatami powyższych oświadczeń, ponieważ służą one „do podjęcia decyzji związanych z organizacją pracy szkoły”. Wg MEN rodzice składają oświadczenie przy zgłoszeniu dziecka do szkoły lub po zakończeniu rekrutacji w szkole. Możliwe jest również złożenie oświadczenia **bezpośrednio wychowawcy klasy**. Ponieważ obowiązujące przepisy dopuszczają możliwość zmiany decyzji, oświadczenie złożone w trakcie roku szkolnego, ma również moc wiążącą w danym roku szkolnym.

REKOLEKCJE WIELKOPOSTNE

Uczniowie **uczęszczający na naukę religii**, uzyskują trzy kolejne dni **zwolnienia z zajęć szkolnych** w celu odbycia rekolekcji wielkopostnych, jeżeli religia lub wyznanie, do którego należą, nakłada na swoich członków tego rodzaju obowiązek (§ 10.1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. 1992 r. Nr 36 poz. 155)). W czasie rekolekcji uczniowie pozostają pod opieką **katechetów**. Dyrektor szkoły nie ma prawa zobowiązać nauczycieli do uczestniczenia w zajęciach realizowanych w pomieszczeniach sakralnych. Szkoła nie jest organizatorem rekolekcji. Warto też zaznaczyć, że rozporządzenie nie zawiera regulacji dotyczących rekolekcji adwentowych.

STATUTY I PROGRAMY WYCHOWAWCZE SZKÓŁ

Statut szkoły i program wychowawczy nie powinny zawierać zapisów dyskryminujących lub dających przywileje ze względu na światopogląd czy wyznanie. Zgodnie z art. 1 pkt. 3 **Ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania z dnia 17 maja 1989 r.** *Obywatele wierzący wszystkich wyznań oraz niewierzący mają równe prawa w życiu państwowym, politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym*, zaś w art.. 6 pkt. 1 mówi, że: *Nikt nie może być dyskryminowany bądź uprzywilejowany z powodu religii lub przekonań w sprawach religii.*

W dokumentach, analizowanych podczas naszego monitoringu, znajdowały się zapisy mogące dyskryminować uczniów niewierzących lub będących wyznania innego niż rzymsko-katolickie i/lub niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego, m.in.:

- *wspieranie rozwoju moralnego i kształtowanie właściwej hierarchii wartości w oparciu o naukę Jana Pawła II (plan wychowawczy)*
- *pogłębianie wiary i kształcenie postaw chrześcijańskich [poprzez] katechezę szkolną i parafialną oraz udział w konkursach, wystawach, przedstawieniach, jasełkach, udział w rekolekcjach i przedstawieniach o treści religijnej (program wychowawczy)*

- [szkoła realizuje zadania statutowe poprzez] *organizowanie apeli, wieczornic, lekcji wychowawczych i innych imprez o treści religijnej, narodowej i regionalnej w szczególności dotyczących świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy i odpustu parafialnego (...)* (statut szkoły)
- ocenę wzorową otrzymuje uczeń, który:
 - (...) *bierze aktywny udział w uroczystościach kościelnych, szkolnych i klasowych, jest inicjatorem różnych wydarzeń, z własnej inicjatywy włącza się do prac społeczno-użytecznych (...)* (statut szkoły, kryteria oceny z zachowania)
- *Rezygnacja z udziału w zajęciach religii wymaga złożenia pisemnej deklaracji rodzica/prawnego opiekuna złożonej przed rozpoczęciem nauki w szkole, a w wyjątkowych przypadkach w trakcie danego roku szkolnego.*

Wychowawcy składają Dyrektorowi wykaz uczniów, którzy nie będą uczęszczać na lekcje religii wraz z prośbą rodziców o zwolnienie z zajęć. (...)

Każdorazowo decyzję o zwolnieniu z zajęć religii i wychowania do życia w rodzinie wydaje Dyrektor w formie pisemnej. (statut szkoły)

Przestrzeń szkolna jest świecka i neutralna światopoglądowo. Zadbaj o to, by każdy uczeń i uczennica, a także pracownicy szkoły czuli się w niej dobrze, niezależnie od wyznawanej religii czy bezwyznaniowości. Dotyczy to zarówno sal lekcyjnych i korytarzy szkolnych, publikacji zamieszczanych na stronie internetowej szkoły, szkolnych uroczystości i wycieczek.

Jeśli jesteś świadkiem dyskryminacji na tle wyznaniowym i światopoglądowym – reaguj! Jeśli Twoje dziecko lub Ty doświadczacie dyskryminacji na tle wyznaniowym i światopoglądowym – reaguj!

Złóż wniosek o podjęcie działań celem usunięcia przejawów dyskryminacji ze względu na religię/światopogląd. Adresatem wniosku może być dyrektor szkoły lub właściwe miejscowo kuratorium oświaty (wzór wniosku: <http://www.rownoscwyznania.org/porady/14.html>).

Złóż skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich. Wniosek kierowany do Rzecznika jest wolny od opłat, nie wymaga zachowania szczególnej formy. Skargę można również zgłosić ustnie w czasie dyżurów w Biurze Rzecznika. W wystąpieniu do Rzecznika należy:

- a) podać imię, nazwisko i adres, na który należy kierować korespondencję,
- b) dokładnie wskazać, czego dotyczy sprawa oraz podać w sposób zwięzły i jasny argumenty wykazujące naruszenie wolności lub prawa.

Do każdego pisma należy dołączyć niezbędne dokumenty (kopie lub odpisy), które skarżący posiada.

**Możesz również skorzystać z bezpłatnej konsultacji
prawnej w naszej Fundacji pisząc na adres
biuro@rownoscwyznania.org
lub dzwoniąc 691 789 579**

**FUNDACJA NA RZECZ
RÓŻNORODNOŚCI**